

Vikingafärder till främmande länder

I detta nummer av Marinerat finner du skilda artiklar om resandet som ett spännande fenomen:

I slutet av 1100-talet utgick påbud till den då kristna världen att ansluta sig till korstågen för att erövra Jerusalem. En stor del danskar och norrmän lydde kallelsen. Här är den unika ögonvittnesberättelsen om en sjöresas strapatser.

Sidan 3

Under året har Fotevikens vikingar varit på resande fot. Normandie var ett för oss nordbor välkänt mål för tusen år sedan. Hur skulle vi bli mottagna nu när vi återkom?

Sidan 8

Årets Allting då världens alla vikingar är välkomna till Island var en lyckad tillställning. Så tyckte åtminstone Fotevikens representant på platsen Bengt Fredriksson.

Sidan 11

Två färder till Norge har hunnits med i år. På dessa har deltagarna dels lärt sig gammaldags hantverk, dels hur det är att segla ett verkligt stort skepp med råsegel.

Sidan 16

Den 14 augusti i år möttes kronprinsessan av Sverige och kronprinsen av Danmark mitt ute på Öresundsbron. Men vad var det egentligen som hände under deras fötter?

Sidan 18

Fotot visar det årliga vikingatåget till Alltinget på Island.

Resandet

har sin historia

Detta nummer av Marinerat handlar mest om resandet som fenomen. Sven Rosborn tar dig med på en spännande resa för niohundra år sedan, en resa som kanske inte slutade helt lyckligt. Annat är det med de resor som vi på Fotevikens Museum och i projektet Malmö Kogg företagit under det gångna året, alltså i modern tappning. De har nog alla känts väldigt inspirerande och inte minst ”annorlunda”. Läs själv och begrunda olika deltagares upplevelser. Snart ska vi påbörja nästa resa denna gång inte enbart begränsad till vikingar i och kring Fotevikens Museums verksamhet. Jag tänker på den spännande resan in i 2000 talet. Vad bjuder detta årtusende på för ovissa saker. En sak vet vi som inte kommer att ändras, intresset för historia.

Det är ju så att för att få en värdig dimension på vår samtid och vår framtid måste vi förstå vår historia. Inte

bara vad dåtidens skrifter säger och vad de fragment efter en svunnen tid vi finner vid arkeologiska undersökningar och som vi ställer ut på museer. Vi måste också försöka förstå människorna bakom händelserna och föremålen. Det är här vårt Vikingareservat i allra högsta grad kommer in i bilden. Vi kommer därför att under 2000-talet vidareutveckla vår roll som researrangör. Nej, vi erbjuder inte en resa till varma bad och soliga stränder. Det vi gör är att erbjuda vanliga människor en tidsresa bakåt; en chans att få uppleva något som de flesta inte ens kunnat drömma om. Vi har som researrangör många nöjda kunder som återkommer sommar efter sommar.

När det gäller att resa i tiden kan detta också i hög grad sägas gälla vårt spännande projekt tillsammans med Malmö stads arbetsmarknadsavdelning där Skanörskoggen och de efterföljande koggreplikerna återskapas i full skepnad. Vilka resor det kan bli under nästa årtusende! Skepp fyllda med levande människor rustade och klädda enligt medeltida seder, skick och bruk.

Låt mig avsluta med Skansens skapares, Arthur Hazelius, tänkvärda ord vid ingången till hans livsverk:

”Den ej forntid vördar, ej framtid är värd”

Björn M Jakobsen

DANSKARNAS FÄRD TILL JERUSALEM

Av *Sven Rosborn*

”Då torsdagen stundade mot afton steg ovädrets raseri till ännu större våldsamt och upprörde havet så att man miste allt hopp om att rädda livet; man kastade allt vad man ägde överbord och tänkte blott på om man inte möjligtvis genom att offra sina ägodelar kunde köpa sina liv. Men då man såg den våldsamma stormen, spred sig fruktan, och då till slut hela skeppet skiljdes i sina beståndsdelar ropade man:

–”Herre, fräls oss, vi förgår!”

Så här dramatiskt skildras i en samtida ögonvittnesberättelse ett av Nordens äldsta omtalade skeppsbrott året 1192. Ett bevarat manuskript från åren runt 1200 ger oss en inblick i hur ett större nordiskt korståg till det heliga landet kunde gå till. Manuskriptet är mycket detaljerat och dess anonyma författare måste ha nedtecknat händelserna en kort tid efter de utspelats.

De kristna hade på uppmaning av påven Urban II erövrat Jerusalem år 1099 men staden gick åter förlorad nästan hundra år senare, året 1187. Påven Gregorius VIII uppmanade till ny kamp. Frankrike och England samlade och sände i väg stora härskaror under fem år men de kristna lyckades inte återerövra det förlorade. I stället slöts en fredspakt med muslimernas ledare sultan Saladin som bl.a. tillät pilgrimer under förnedrande bevakning besöka de heliga platserna. Englands deltagande kung, Rikard Lejonhjärta, fick inte ens skörda en halv seger.

Låt oss nu återvända till vårt eget Norden och till utgångspunkten i vår berättelse, det bevarade manuskriptet. Danskarnas store kung, Knut VI, son till Valdemar den Store, höll hov efter att ha firat julhögti-

den i Odense på Fyn. Då inträdde plötsligt ett sändebud från påven som dramatiskt berättade om Jerusalems fall och påvens uppmaning till korståg. Kungen och stormännen bröt ut i gråt och suckar. Så överväldigade av känslor var danerna att det stackars sändebudet inte kunde få ett ordentligt svar pga allt ojande och jämmer. Esbern Snare reste sig till slut, höll ett flammande tal om förfädernas strålade bedrifter och manade högljutt till kamp.

Efter mötet samlades femton män för att rådslå, hur man bäst kunde hjälpa. En-

”Detta är ett av nordens äldsta omtalade skeppsbrott”

samma kunde man givetvis inget uträtta. Därför sändes bud till tingen och kyrkorna om uppmaning till folket att ansluta sig till korståget. Tiden gick och den ene efter den andre av stormännen drog sig ur. Till slut var det endast fem eldsjälur kvar; säkra på att kunna genomföra det vanskliga företaget. Skepp började byggas till färden; vikingaskepp av den typ som man kallade ”snäckor”. Dessa skepp var väl skickade i sin storlek och sin fasta byggnad till att medföra stora mängder livsmedel. Skroven kunde lätt motstå vindens barskhet och böljornas våldsamma anfall.

Det var alltså endast fem stormän som till slut drog ut:

Agge Hvide; en skåning vars far fallit i slaget vid Viborg på Jylland år 1151. Som skånsk hövding deltog Agge i krigstågen mot vender i södra Östersjön. År 1170 var han och brodern Niklas de första att bestiga en fientlig borg i Tyskland, varvid båda bröderna sårades i halsen.

Alexander; son till stormannen Peder på Själland och hans hustru Ingefrid. Alexander var under ett fälttåg till Pommern år 1185 anförare för själländarna och skåningarna. Han skulle senare omtalas i ärkebiskop Absalons testamente år 1201, då han fick ärkebispens brynjor och en silverskål.

Två för oss okända stormän var Peder Palnesson och Åge medan den femte och siste är destu mera känd, nämligen Sven Thorkilson. Sven hade före korståget understött ett uppror mot kung Sverre i Norge. Den landsflyktige upprorsmakaren Simon Kåresson hade t.ex. fått en fristad i Svens hem. Det är också katastrofen som drabbade Svens skepp som vi snart ska koncentrera berättelsen kring.

Vi lämnar nu ordet till vår anonyma ögonvittnesberättare, författaren till det bevarade manuskriptet:

”Männen var hårt engagerade i att utföra deras gärning; de samlade samman allt, som hörde till skeppens utstyr, alla redskap som krävdes till en längre resa och lät alltsammans bringa ner till kusten; de bjöd alla deras kära farväl och följdes under sorg och stor klagan på vägen av deras kära hustrur, söner, döttrar, nära släkt, fränder och vänner. De hissade segel för

vinden, anbefalldes deras färd till det gudomligas försyns omsorg och lät i en sång sina fromma känslor stiga upp till himlens höjd.”

Vår skribents vidare berättelse är en sällsynt fint tecknad stämningmättad historia, olik mycket i våra bevarade nordiska medeltidsberättelser. Hör bara vad han skriver om färden från Hals vid Limfjorden på Jylland över till Bohuslän:

”Skeppen glider för gunstig vind i flygande fart till det fjordinlopp som heter Hals, där männen kastar ankar. Här uppstår de i flottan de av deras bröder som kom dem tillmötes från Skåne, nämligen Agge och Alexander.

Efter att ha hållit rådslag om vilken väg de skulle ta, drog de hastigt upp ankarna

från djupet och hissade strax därpå åter segel. En mild blåsende sydlig vind förde dem bort från kusten och de plöjer således havets böljor över de breda farvatten intill de med jämn fart når den ö, som heter Läsö. Här övernattade de och drog sedan vidare - inte utan fara - vattnet brusade och avgrunden upprördes, så att de endast med nöd och näppe utan att lida skeppbrott nådde ut i rum sjö, och i starkare fart sköt kölarna genom de skummande böljors höga toppar. Några skepp sprang läck, så att vattnet i mängd flöt in i dem och hotade med dödens fara. Till slut nådde de Norges land och lade till vid rikenas gränser mellan skär och rev; här fann de vid Ekerei en rätt så lugn hamn.”

Så långt manuskriptet. Danskarna styrde alltså färden öster ut, mot Bohuslän. Man

skulle här möta en annan storman. Färden var sedan planerad att gå via Norges sydspets söderut, genom den nuvarande Engelska kanalen, Spanien och in i Medelhavet. Vad har då vår skribent om vår vackra västkust i slutet av 1100-talet?

”Om detta land kan vi berätta följande: När man kommer ute från havet, möter man en stor flod som heter Elv; och där den strömmar ut i havet sänder den en arm ut på varje sida av ön Hising och omger således denna. På sin högra sida är den befolkad med göter och daner, medan dess vänstra sida sägs ensamt att fostra nordmän. Denna flod skiljer rikena åt; dess vatten har en behaglig smak och den ger en stor överflöd av god fisk på bordet. Ca tre mil från den plats, där de hade förtöjt skeppen, ligger på flodens bredd en liten

I Tamrup kyrka på Själland finns denna kalkmålning av ett senvikingatida skepp.

Moskoselkåtan AB

930 86 Moskosel Lappland Sverige
0960-30210 fax 30213

Elden som Livsstil!

Tältkåtor från 2-2000 personer, 25 olika modeller
Man kan elda och laga mat i dem, varmt och praktiskt.

De finns för vandring,
lätta från 2,3kg

Eller till festen.....

upp till 200 personer.

THE DOCUMENT COMPANY XEROX

Världsledande inom

- Analoga kopiatorer
- Digitala kopiatorer
- Färgkopiatorer
- Laserskrivare
- Produktionssystem

040-671 85 00

Vellingeblomman Wäxthusbutik

Så mycket mer än
bara växter

Öppet alla dagar i veckan
hela året

Falsterbovägen 24 040-420696
235 91 VELLINGE

Widtsköfle AB

Carl-Georg Stjernswärd
Vittskövlevägen 107-2
279 91 Vittskövle

Tel: 044-35 30 28

Byggnaden är en fyrlängad borg, byggd på
1550-talet, av Jens Brahe

Byggnaden är Skånes ståtligaste renässanslott
och är mycket sevärt.

Nils Holgersson har besökt slottet enligt sagan.

Järnplogen introducerades av Widtsköfle gods.

Idag är huvudnäringen skogsbruk och grisuppfödning.

Lagerstedt & Krantz AB

stad vid namn Konungahella. Här fick danerna till färdkamrater ca tvåhundra nordmän, som den berömda och ståtliga Ulf av Loufnas stod i spetsen för, en man som var fullt utlärd i krigets värv, han visste gott besked om hamnarna och i besittning av en erfaren sjömanskunskap. Ulf gladdes då han fick meddelande om danernas ankomst. Strax efter det att han fått deras bud, ilade han dem tillmötes.”

Vi fortsätter att läsa ur detta spännande manuskript:

”Nästa dag drog Ulf, resfärdig och fullt utrustad, ned till dem. Av de män som följde honom själv, fördelade han dem som ansågs för särskilt duktiga och välbekanta med de dolda skärens belägenhet runt om på varje enskilt skepp, så att seglatsen skulle kunna gå säkert. Dock kastades Peders skepp genom oförsiktighet in på ett rev, blev nästan sönderslaget och kom endast med nöd och näppe åter flott, genom att reskamraterna kunde hala det tillbaka. Ulf av Loufnas blev nu förbittrad mot den man, som han satt till lots på skeppet och ville till straff ha lemlästet och

hängt honom om inte danernas förböner hade försvarat honom.”

Nästa anhalt för våra korstågsfarare blev Tönsberg som ligger inne i Oslofjorden. Här provianterades och så strök flottan utmed Norges sydkust västerut. Villrådighet verkar nu ha spritt sig bland skepparna. Ulf ville nämligen angöra Bergen för att samtala med norske kung Sverre. Så blev det också. Vår krönikör fortsätter sin berättelse:

”Denna stad Bergen åtnjuter hög ära och anseende; den smyckas av en kungaborg och pryds av de heliga jungfrurnas helgonlämningar. Staden är övermåttan folkrik; den rymmer kloster med gudfruktiga män och kvinnor, är rik och har överflöd på mycket gods, och av torkad fisk är där en så stor mängd att det överskrider allt. Där är stor tillströmning av skepp och folk långväga ifrån: islänningar, grönländare, engländare, tyskar, daner, svear och gotlänningar.

Men i alla städer i detta rike är allmänt utbrett en ingrodd, lastfull vana, nämligen

ett oavbrutet fylleri. Av denna sedeslöshet lät nu några i danernas skara sig rivas med, i det att de miste sans och samling vid de nattliga dryckeslag som de hade hängivit sig till. De började kiv med nordmännen och det gick så långt, att nästan hela borgerskapet grep till vapen och hastigt flockade sig samman. Om inte berömliga män, vilka ilade till från bägge sidor, med visdom avbrutit striden, ville ruset och vildskapet ha vållat stort manfall.”

Så långt vår historiska källa. Det är förvisso ingen vacker bild av ett korstågsfölje som vår anonyme skriftställare här lämnar. De kloka lyckades dock sona parterna, men eftersom danerna ansågs ha vunnit mest på bråket, fick dessa betala störst skadestånd. Förtörnade lät de därför flytta skeppen till en ankringsplats strax utanför hamnstaden. Endast Ulf dröjde kvar för att träffa norske kungen Sverre. Bl.a. skulle Ulf medla mellan Sven Thorkilson och kungen. Sven vågade inte vara med inne i staden utan bidade ute på sitt skepp.

Men då det nu började blåsa lämplig vind

SCANIA

UVSTrafikutbildning

gavs uppbrotsorder utan att invänta Ulf. Flottan hissade segel och länsade söderut. Endast Svens skepp låg kvar ... vänstare på en Ulf storman som aldrig dök upp. Till slut tröttnade även Sven. Nu började en färd mot katastrofen. Vi följer det genom ögonvittnets egen berättelse:

”Det var om onsdagen, i den tredje timmen på dagen, som Sven med sitt eget skepp ensam lade ut och seglade ut på det stora havets vidsträckta djup. Sven tog sig nu för med en dristighet som var mycket farlig, nämligen att segla över det så att säga oändliga havet. I följe med honom var en ädel härman, upplärd i boklig kunskap, vid namn Matteus. Han trädde fram mitt ibland dem för att styrka männens mod med lärdomens ord och framställde för dem bilder av de heliga, som för Kristi namns skull led olika pinor. De rullande vågorna gick så höga, att böljorna stundom förmörkade solen och böljetopparna nästan såg ut som bergstoppar som reste sig högt mot himlen.

Då denna dag var till ända, kom det över dem en osedvanligt mörk och ohygglig natt, som tillsammans med stormens väldiga dån hos dem ingöt dödsrädsla. Ty från alla sidor störtade vattnet in i skeppet med larm, fogarna gav efter och natten förflöt utan sömn på grund av det arbetsamma slit då de var tvugna att skiftesvis ösa hela natten igenom för att inte gå under.”

Vår historieberättare har uppenbart nedtecknat dessa händelser efter en av de få överlevandes berättelse. Nu var katastrofen förvisso mycket nära, man märker i skribentens livliga skildring hela den hopplöshet som spred sig bland det kämpande skeppets olycksaliga besättning. Berättelsen är den äldsta kända i Norden som handlar om ett skepps undergång, därtill ett skeppsbrott med ett typiskt vikingaskepp. Vi läser vidare:

Ännu en natt kämpade de, halvt sjunkande. Några av dem dog, krossade under skeppets vrakstumpar; andra fick tag i en båt, men fyllde den för mycket och såldes drunknade dom. Nu menar jag inte att jag borde tåga om de män ur skaran som räddades nådigt av Guds vidunderliga makt till hans namns ära. De simmade nämligen mellan vågorna på fiskars vis, sam-

lade samman bjälkstumpar och surrade dem med rep fast till varandra, så att de alltså, så gott det lät sig göras, gjorde en timmerflotte, varpå de ynkligt försökte skydda sig mot vågornas anfall. På denna kämpade ett trettiotal män för att bevara livet. Från fredagen till tisdagen pinades de av svält, törst, kyla och sömnlöshet och några dukade också under och dog i Herren, men andra band sig fast för att inte störtas ned i djupet, tills de kastades in på en kust och halv döda blev hjälpta av inbyggarna där i landet.”

Vi lämnar nu vår anonyma skriftställare. Av de medresenärer som lämnat Norge före Sven hade en del lidit svårt i stormen. Många hade emellertid klarat sig bra utan förluster. Man lyckades nu i Frisland samla ihop spillrorerna efter den stolta korstågsarmadan. De överlevande hade emellertid fått nog av havet. De kvarvarande skeppen såldes och landvägen påbörjade man nu resan mot det heliga landet.

I fortsättningen av denna unika berättelse från vår tidiga nordiska medeltid skildras, hur korsfararna över Venedig och Medelhavet når Jerusalem. Man kommer emel-

lertid hopplöst för sent för att delta i de heliga striderna. Rikard Lejonhjärta har redan dragit bort mot en tragisk fångenskap, fredstraktaten är redan skriven. Under bevakning kommer danerna innanför Jerusalems murar. Till och med en tur till den heliga floden Jordan lyckades man få till stånd. Efter detta resmål skiljdes den stora gruppen. En del tog tillbaka över Rom medan en annan grupp reste över Konstantinopel för att se de helgonrelikier som dyrkades i denna stad. Listan över dessa heliga saker var förvisso lång: det riktiga Golgatakorset, S:t Stefans högra hand, Abrahams, Isaks och Jakobs huvuden, krubban som Jesus vilade i, ett brev skrivet av Jesus själv osv. Kejsaren uppvaktade danerna med rika gåvor och ville att dessa skulle ta tjänst i hans garde av skandinaver, de s.k. ”väringarna”. Hemlängtan var emellertid för stark och över Ungern och Sachsen nådde en uttunnad skara åter det kära Danmark.

Litteratur: Kröniker fra Valdemarstiden, översatt av Jörgen Olrik. Köpenhamn 1900-1901.

VIKINGAR VID FOTEVIKEN

**Glöm inte att det också i nästa
årtusende finns en vikingamarknad
värd namnet!**

*Fotevikens stora internationella vikingamarknad hålls
år 2000 den 31 juni - 2 juli.*

*Det spektakulära kulturinslaget "Slaget vid Foteviken",
dvs träningsläger för vikingar, finner du den 10-12 juni.*

RESAN TILL NORMANDIE

- EN KARMEITERMUNKS BEKÄNNELSER

I nådens år 1999 e.Kr beslutade en fransk grupp av vikingatida intressenter att försöka återskapa ett vikingaläger från Gånge-Rolfs och Wilhelm Erövrarens dagar, komplett med "vikingar" i historiska dräkter, vikingaskepp, hantverk och skådespel med vikingaslag m.m. Man inbjöd "vikingar" från Sverige, Danmark och Norge, förutom de franska "normanderna". Vad kunde vara mera naturligt än att också invitera folk från Foteviken. Först valde man ut ett båtlag som skulle vara med och segla vårt stolta vikingaskepp Erik Emune. Sedan fick ett antal "landkrabbor" från Foteviken också följa med - även jag, inför resan klädd som karmelitermunk. Arrangörerna hade valt ut en vacker lägerplats nära havet åt oss och här reste vi våra tält. Vikingaveckan inleddes med en officiell ceremoni vid hamnen, många turister och fransmän fotograferade oss och de var alla mycket intresserade av "återseendet" med vikingarna. Tillbaka i lägret öppnade vår smed sin smedja men vi demonstrerade givetvis även andra hantverksfärdigheter. Vi

var verkligen inte de ända hantverkarna. Det fanns en grupp vikingatida hantverkare från Borre i Norge, från Danmark och naturligtvis från Frankrike. De traditionella bodarna för försäljning av kopior på vikingatida varor var givetvis också med för att skapa gammal miljö.

Publiken visade stor förtjusning för de skådespel som medförde kamp mellan olika vikingar. Populärt var även "slavmarknaden". Själv blev jag såld ett antal gånger under veckan men mest dramatisk var nog försäljningen av en slavinna hos danskarna som i det civila var stuntkvinna från Alabama, USA. I vanliga fall jobbade hon med att t.ex. hoppa ner från brinnande hus eller störta ner i floder i diverse spelfilmer hemma i staterna.

Arrangörerna bjöd oss på alla måltider. Vid dessa stunder gavs det också tillfälle för mig att lära känna franska "vikingar" och med dem diskutera historien i Normandie, som regel på franska. I egenskap av lärd munk fick jag också ofta diskutera med tu-

risterna om allehanda saker som rörde de vilda folken i norr. T o m franska TV2 var där och intervjuade. Som tur var fick jag en dag att fundera på svaren, men trots detta blev det en hel del spontana intervjufrågor; tur att jag inte helt glömt min skolfranska. Vi hade ett fint samarbete, mest med gruppen från Borre i Norge, och vid lägerelden på kvällarna sjöngs sånger både från de skandinaviska länderna och från Frankrike. Veckans avslutning blev minst sagt dramatisk, lägret skulle nämligen plundras. Vi arrangerade först ett skådespel där några vikingar skulle försöka byta Nora, en av norskorna, mot mig, vilket givetvis inte lyckades. Jag blev därför återigen "mördad" för tredje gången under veckan. Denna gång var jag dock inte ensam. Vikingarna dödade varandra lite här och där. Sedan kom slutkampen mellan normander och vikingar, och en del fingerat våld av några kvinnor, dock ej från publiken. Det måste ha varit besöksrekord denna sista dag, helt svart av besökare överallt. Frankrike hade fått sin uppskattade historiektion.

Karl-Fredrik Wasén

Josty AB

**XEROX TONERKASSETTER
GER DIG KVALITET IN I MINSTA
DETALJ**

Miljövänligt. Alla Xerox Tonerkassetter är märkta med den nordiska miljömärkningen "Svanen". För att spara naturen refabriceras Xerox Tonerkassetter under strängt kontrollerade former.

Returhantering. Alla Xerox Tonerkassetter kan återsändas gratis vid försändelser om minst 2 förpackningar per gång. Under 1994 mottog och återvann Rank Xerox 400 000 förbrukade tonerkassetter i Europa.

Ring 08-795 16 20 eller faxa 08-795 12 70
031-776 80 90 031-776 80 95
040-611 72 65 040-671 85 30
Xerox X-tra 163 87 Stockholm
Box 254 431 23 Mölndal

**VI ÄR FADDRAR TILL
VISTHUSET**

**VI ÄR FADDRAR TILL
SMEDJAN**

LASERSTANS

AB Laserstans
 Fabriksgatan, 235 32 Vellinge.
 Telefon 040/42 07 40. Telefax 040/42 14 09

Viking i Frankrike

Av Sara Hasselskog

Den kyliga morgonluften slog emot ansiktet när jag stack huvudet ut ur tältet. Man försökte göra upp en eld, och den fräna röklukten stack i ögonen. Runtom vår tältby låg heden öppen och karga klippor stupade ner i havet. Jag var tillbaka i Normandie, dit mina förfäder en gång för tusen år sedan sökt sig. Vi tyckte oss se bevis på deras framfart i våra franska värdars ansiktsdrag, men kanske var det bara en välvillig inbillning.

Den här gången hade vikingarna kommit till Normandie för att lära Normanderna om vikingalivet. Vi hade med oss handelsmän, skickliga hantverkare och musiker. Våra krigare var snarare ute efter att visa upp ädel stridskonst än att plundra byar. Vi hade med oss tält och bruksföremål, och på den öde slätten byggdes det upp en trovärdig vikingaby där vi i början av augusti levde och bodde som vikingar i åtta dagar. Glaspärleugnarna gick varma och den metalliska klangen av smedernas rytmiska hamrande låg ständigt över byn. Man band brickband, sydde och snidade i trä med anmärkningsvärd skicklighet. Själv var jag smyckeförsäljerska, och de halsband och hårspännen jag haft med mig från Sverige såldes slut på bara några dagar.

Men var det såhär mina förfäder upplevt Normandie? Det är svårt att veta, men säkerligen kan Normandies klippiga kuster upplevas som riktigt ogästvänliga för den som inte är ute i helt vänskapliga ärenden. Våra franska värdar hade välkomnat oss med öppna armar, och det var inte utan att man drog på smilbanden när man såg historien upprepas, men med andra medel. Vikingar hade intagit Normandie på nytt, men denna gången med charterbuss.

Vikingaskeppet Erik Emune hade också tagit sig till Normandie på ett tämligen ovanligt sätt, på släp via landvägen, men väl på plats spelade det en viktig roll. Varje dag, och helst hela tiden, ville fransmännen se det stolta skeppet ute på vågorna. Den fasa deras förfäder måste känt vid åsynen av drakskeppens ståtlighet var som bortblåst och hade utbytts till förtjusning och nyfikenhet.

De upplevelser jag fick under min tid i lägret skilde sig i mångt och mycket från det vår besättning på Erik Emune fick vara med om. Redan första kvällen sjösattes Erik Emune tillsammans med det norska skeppet Olav Kyrre och den mindre, franskögda "färingen" som också deltog i festivalen. Under andra dagen hölls en ceremoni till havs för att hedra sjömän och fiskare som drunknat. Alla båtar i hamnen gick då i följe, med Erik Emune i spetsen, ut på havet där biskopen välsignade de dödas själar och man lade en stor krans för att hedra dem.

När de övriga båtarna tutade som en sista hälsning blåste vikingarna i sina horn.

Intresset i media för de nyanlända vikingarna var stort, och fransk TV dokumenterade naturligtvis seglingen med vikingaskeppen. Men snart fick besättningsmännen på skeppen oväntade problem. Förutom att tidvattenströmmarna var mycket starka, och inte alls så som vi är vana vid i Sverige, blev främre delen av stäven på skeppet Olav Kyrres skadat när det skulle bogseras in till land. Skadan reparerades emellertid snart av vår skicklige Jan, innan händelsen hann lägga alltför stor sordin på stämningen.

Normandernas stolthet över att vara vikingaättlingar gick inte att ta miste på. Stundvis fick man till och med intrycket av att de faktiskt kände större släktskap med oss än med resten av Frankrike. Klockan tio varje morgon började den outsynliga strömmen av turister att anlända till den otillgängliga plats uppe på klipponerna där vi slagit läger, strax ovanför den lilla fiskebyn Carteret. Man frågade, kände, förundrades - ett fåtal vågade sig till och med på att smaka på de sönderkokta grönsaker som vi under en hel dag haft puttrande över elden bara för syns skull. I denna fridfullhet, där krigarna stred, dog och återuppstod flera gånger om dagen, levde vi, väl omhändertagna av det folk som våra förfäder en gång med mer eller mindre våld bekantat sig med. Visst fanns det en och annan som stundtals uppvisade aggressiva tendenser och rök ihop på slagfältet mitt framför turisterna som med skräckblandad förtjusning duckade för vinande svärds klingor. Fast å andra sidan; hade vi betett oss som våra förfäder gjorde för tusen år sedan kanske vi inte hade blivit lika väl bemötta ...?

SYDBRAND

I Fotevikingarnas spår

Av Bengt Fredrikson

Många resor har det blivit med åren men den som satt sina allra djupaste och bestående intryck är kanske mötet med Island. Denna mytomspunna ö med sitt ödesmättade landskap gör det lätt att ta till sig de sägner och sagor som fascinerat mänskligheten under snart tusen år. Vi fotevikingar reste som ”vanligt” och praktiskt i vikingens tecken, vilket bl.a. innebar att vi var klädda som vikingar i full stridsmundering. Oräknerliga voro de blickar som vi oss tilldrog. Metalldetektorn på Kastrup fick krupp av all metall, och först efter en rejäl vapenavrustning kunde vi punktligt lyfta mot Reykjavik.

Syftet med denna resa var att vi i Hafnafjörður skulle delta i den årliga vikingamarknaden som i år gick av stapeln för fjärde gången. Det var i mitten av juni med en medeltemperatur på ca 6+ och med en bitande vind som svepte in från Atlanten. Vikingar, fighters, hantverkare och handelsmän från hela Norden, Tyskland, England och Skottland var här. Första anblicken av den magnifika vikingakrogen ”Fjörúkráina”, som var marknadens medelpunkt och kronan i verket, åsamkade mången ståpåls. Inredningen i krogen gick inte av för hackor den heller. Det var som om det var just här man förvarade rekvisitan till alla de sagor och sägner som har sina rötter i den isländska jorden.

Nattkvarteret var som brukligt särdeles spartanskt, men vi tuffa vikingar är ju vana vid sånt. En gymnastiksal fem minuters gångväg från marknaden kom därför att bli en acceptabel sovplats

under den kommande veckan. Jag tänker här inte bara orda om själva marknaden, nej något som var bra mycket mer intressant var Island. Det mest oförlömliga var utan tvekan besöket på Tingvalla en tidig morgon. Tingvalla ligger ca två timmars bilkörning från Hafnafjörður, om man nu höll sig till de stora vägarna. Vår vän och ciceron för dagen hade dock en annan bilväg att föreslå. Den tog oss med på en färd genom ett förtrollande landskap som ej i ord går att beskriva och på vägar som ej tillät högre hastigheten än 20 km/timme.

Tingvalla var under vikingatiden platsen dit alla måste bege sig minst en gång om året för att delta i ting eller som vi skulle säga idag, stormöte. Här avgjordes tvister, togs beslut, offrades och festades. Inramningen och mystiken på denna plats kan inte bli mer påtaglig och laddad. En lång bred spricka i berget med lodräta väggar, ”Suckarnas gång”, leder upp till själva tingsplatsen. Varje sten, varje hålrum, varje spricka längs gången hade något att berätta om dem som en gång befolkade denna gudsförgätna ö och dyrkat gudar som Oden och Frej. När man tänker på Island går tankarna till bl.a. tält i vildmarken, vulkaner och varma källor. Något tält blev det tyvärr inte och inte heller såg jag någon verksam vulkan, men bad i en het god källa blev det allt. Det var precis lika skönt som fantasin gjort det till förutom att svavellukten från jordens innandöme var ytterst påtaglig. Största delen av Islands hus värms för övrigt upp av denna underjordiska värme.

Så till ett litet tråkigare kapitel under vår resa, nämligen maten. Här talar jag naturligtvis inte för alla vikingar utan bara för den närmaste kretsen. Första dagen, när man såg det dignande border i Fjörúkráina, vattnades det (ordentligt) i munnen. Men efter en massa desperata tuggor hit och dit insåg man snart att det var fisk så gott som alltihop. Stekt, kokt, grillad, bakad, rå, marinerad och Oden vet vad; morgon, middag och kväll.

Alternativ? Ja, t.ex. pizzerian men - 176 svenska kronor per pizza!
Hamburgare: 65 kr dito!

Andra minnen som en del har svårt att glömma var naturligtvis alla glada kvällar på denna fantastiska krog. Johannes Bjarnason, vår värd, var ytterst generös och tillmötesgående och jag vill här ta tillfället i akt och tacka för en välregisserad och minnesvärd marknad.

TOMELILLA BRYGGARËN
- Din Skånska Dryckesleverantör -

VI ÄR FADDRAR TILL
SYDGÖTISKA HUSET

AB METALLMEKAN

Box 63, 235 21 VELLINGE

Tel. 040-42 20 40, Fax 42 25 64

**Ett golv från Tarkett -
Grunden för all inredning**

Försäljningskontor:

Tarkett Svenska Försäljnings AB
Box 4538, 191 04 SOLLENTUNA
Tel 08-625 15 70, Fax 08-96 62 83

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
372 81 Ronneby
Tel 0457-710 00
Fax 0457-714 98

Tarkett

Exportförsäljning samt
produktionsanläggning:

Tarkett AB
289 89 Hanaskog
Tel 044-26 80 00
Fax 044-638 90

TRELLEBORG INDUSTRI AB

0411 - 67940

 Nordsjö

STARKA

Vikingamarknad i Foteviken

För fjärde året i rad anordnades vikingamarknaden i Fotevikens vikingareservat. Årets marknad avhölls första helgen i juli. Det var dagar med liv och rörelse, med en strid ström av besökare och tätt mellan marknadstälten, där hantverkare från när och fjärran bjöd ut sina varor. Vädrets makter var på vår sida och solen lyste från en lagom klarblå himmel.

Mer än 400 vikingar hade rest hit för att delta i marknaden. I marknadsständer kunde man höra allehanda främmande tungomål. Där fanns hantverkare från England, Holland, Tyskland, Polen, Danmark, Irland, Island och ända i från Sverige, förutom en hel rad skånska hantverkare. För den hugade spekulanten erbjöds ett rikhaltigt utbud av hantverksprodukter gjorda efter vikingatida förlagor.

Tillströmningen av besökare var stor och det var ingen tvekan om att tidigare publikrekord slogs med bred marginal. Det som mötte besökarna var inte bara det rika utbudet av vikingavaror och marknadsvimlet. Alla tävlingarna och kamperna i olika vikingasporter bidrog till att ge liv åt marknaden.

Det var andra året som "Vikingsuset" arrangerades, ett lopp som redan har blivit en klassiker. Deltagarna har att från strandkanten springa rakt ut i vattnet och runda två båtar, för att därefter ta sig tillbaka till stranden. Det fanns två möjligheter att utmärka sig: bli först eller sist. För den som ville satsa på seger gällde det att ha tränat den mycket speciella löpstil med höga knäuppdragningar, som krävs för framgångsrik vattenlöpning. För den som satsade på den andra varianten gällde det att ha tålmod och att inte vara främmande för att stanna i vattnet ända framåt kvällskvisten.

Att bli herre på täppan var ingen lätt sak. Det gällde att hålla sig kvar på skinnet som var utlagt på marken, under en hård och tät kamp, där de två kämparna kopplade grepp och gjorde allt för att kasta ut var-

andra. Under de två timmar som tävlingen pågick var det ett stort antal kraftiga vikingar som växlade om som segrare och sedan fick se sig utslängda. Slutlig vinnare blev den som var kvar på skinnet när hövdingens kurir kom och meddelade att tävlingen var slut. Segraren kom att bli rikligt belönad – priset var den egna vikten i öl!

En ny tävlingsgren i årets marknad var kast med stor torsk. Det var en gren som lockade många tävlande, inte minst bland den yngre publiken, där många entusiastiska torskastare trädde fram. De flesta

Lagman Sven Rosborn passade på att fylla 50 år under vikingamarknaden.

deltagarna kunde konstatera, att hade det inte varit för torskens halhet så hade det blivit ett rekordkast. Stilarna och teknikerna som presenterades var många och resultatet mycket varierande.

Den stora dragkampsturneringen nere på strandbrinken fick vi inte se slutet på. Lagen slet och drog och stretade emot innan kamperna kunde avgöras, men själva finalen är ännu inte dragen. Vän av ordning kan dock vara lugn: en segrare kommer att kora, även om det dröjer till nästa mil-

nium. Med andra ord: vid marknaden nästa sommar kommer de två finallagen att stå mot varandra och slita och dra i repet för allt vad tygen håller.

För den som vill ha verkligt hårda tag är fighting något att bita i. Den här formen av tävling sker inom ett väl avspärrat område. Alla deltagande vikingar är klädda i stridsmundering, med sköld, hjälm och brynja. Kämparna går löst på varandra med full kraft med sina svärd och yxor. Under lördagen var det träning och uttagning till söndagens tävling, som skulle bli en kamp på liv och död. Men tack och lov så har segraren i denna kamp rätten och skyldigheten att väcka de döda kämparna till liv.

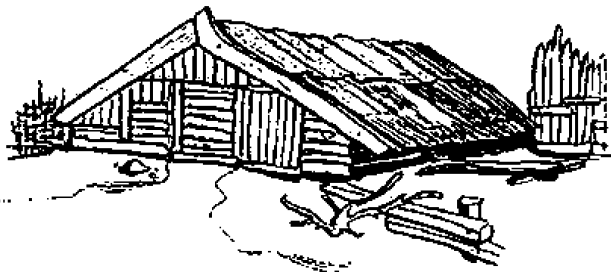
Söndag eftermiddag var det tid att avsluta marknaden. Alla deltagande vikingahövdingar var samlade och det var dags att dela ut utmärkelsen "Årets Foteviking". Efter en stunds överläggningar meddelade Björn hövdingarnas utslag: Valdemar Barfot. Allmänt ansågs han som en värdig segrare som framgångsrikt deltagit i alla grenarna. Särskilt imponerande var hans överlägsna seger i Vikingsuset.

Bakom oss har vi en helg med en mycket lyckad vikingamarknad, med publikrekord och en härlig stämning. Inledningsvis noterades den lagom blåa himlen. Vädret ska nämligen vara bra på en marknad, men blir det för bra så kan stranden utöva en övermäktig lockelse på presumtiva marknadsbesökare.

Inför planeringen av nästa sommar har jag redan prickat in en helg och jag rekommenderar er andra att göra sammalunda. Första helgen i juli år 2000 är det nämligen åter marknad i Foteviken. Förvissa er om att ni kan vara med då.

Birger Enoksson

VI ÄR FADDRAR TILL VÄVSTUGAN

EVERYTHING RUNS BETTER ON QUAKER STATE®

Aspenbensin för en renare miljö

Det finns ett enkelt sätt att minska farliga och illaluktande avgaser och samtidigt få en maskin som startar lättare. **Använd Aspen miljöbensin** som är fri från bensen, aromater och svavel - ämnen som är skadliga för hälsa och miljö. Dessutom är bensinen helt lagringsstabil.

Aspen 2-takt är färdigblandad med 2% helsyntetisk olja och passar tvåtaktsmotorer som tex röjsågar mopeder och grästrimmers.

Aspen 4-takt använder du till jordfräsar, gräsklippare och andra fyrtaktsmotorer.

ASPEN

Aspenbensin finns hos:

Husqvarna
SKOG & TRÄDGÅRD

Se Gula Sidorna under
Trädgårdsmaskiner

Aspen Petroleum AB

Sjöportsgatan 2 417 64 Göteborg
Tel 031-85 87 70 Fax 031- 51 21 02

E-post info@aspen.se

www.aspen.se

Allt i foto
för konsument
och yrkesbruk

FUJIFILM

Upptäck
Advanced Photo System
– framtidens fotosystem –
hos din fotohandlare!

En skola reser i tiden

Under hösten 1998 och våren 1999 har textilavdelning på Fotevikens Museum, inspirerade av Bayeuxtapeten, broderat en tapet som skildrar slaget vid Foteviken. Denna tapet blev färdigställd i februari och den blev upphängd i maj i det s.k. "Sydgötiska huset", dvs när museet öppnade för årets säsong.

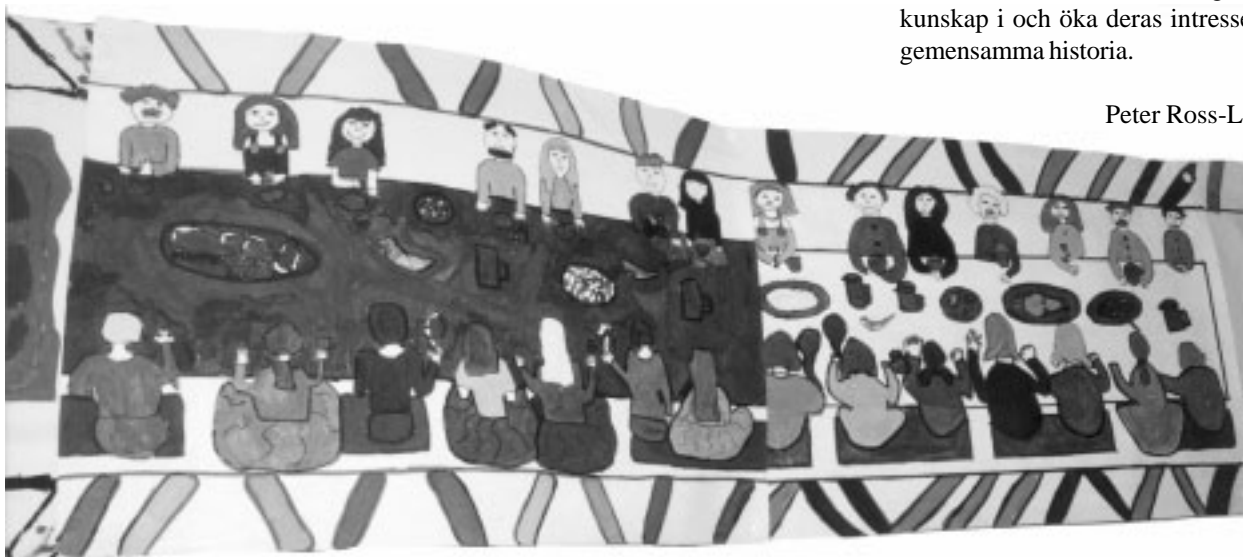
Samtidigt som vi höll på att slutföra arbetet med tapeten i januari, kontaktades Fotevikens Museum av några lärare, som är verksamma på Rosentorpskolan i Vellinge. De presenterade ett spännande projekt för oss. Projektets syfte var att skapa en gobeläng eller tapet, som skulle skildra sla-

get vid Foteviken. Eleverna skulle skapa denna med hjälp av tre olika tekniker eller ämnen, nämligen träslöjd, bild och textilslöjd. Man hade också som modell och god inspirationskälla Bayeuxtapeten, som skildrar slaget vid Hastings 1066, när den saxiske kungen Harold besegrades av Wilhelm Erövraren från Normandie. De hade bildat en grupp, som bestod av intresserade elever i olika klasser från årskurs 3 till årskurs 7.

Projektet leddes av lärarna Sonja Ivarsson, Åsa Lövestedt och Per-Olof Ask. Vi på Fotevikens Museum ansåg att detta var ett intressant projekt och samtidigt ett lämpligt sätt för eleverna att lära känna

sin egen och sin hembygds historia. Därför ställde vi material till deras förfogande och några ur museets personal besökte Rosentorpskolan och höll föredrag om slaget vid Foteviken och dess bakgrund. Därefter tog arbetet sin början för eleverna. I maj besökte projektgruppen vårt museum och vikingareservatet, för att få inspiration och mer kunskap till det fortsatta arbetet. Projektet slutfördes sålunda och den 22 oktober blev vi inbjudna på "vernissage". Resultatet blev fint, eleverna hade lagt ner ett stort och förnämligt arbete och sken ihop med tapeten, som givetvis blev dokumenterad av museets fotoavdelning. Sammanfattningsvis har detta varit ett utmärkt sätt att ge eleverna kunskap i och öka deras intresse för vår gemensamma historia.

Peter Ross-Lindholm

Viking Bulletin Board

Nyhet på Fotevikens hemsida!

Man behöver inte alltid resa fysiskt när man nu beslutat sig för att resa. Fotevikens Internetfönster är välkänt för många. Den räknare som vi kopplat samman med våra sidor stod den 1 november på 12.128 besökare i år. Av dessa kom 60,44 % från Sverige, 10,09 % från USA medan danskar besökt oss 2,48 %, Norge 1,35 % och Finland 1,01 %. Kina kommer längst ner på listan, endast en kines har hittat vår sida under året.

Som en nyhet släppte Fotevikens Museum i början av november ut sin Viking Bulletin Board. I korthet är detta ett öppet elektroniskt forum för alla som är intresserade av vikingatida historia och kulturhistoria. Genom en enkel registrering har du möjligheter att gå in och ställa frågor, och delta i seriösa debatter. Som oregistrerad har du alltid möjligheter att se vad som är på gång och vad för intressant som diskuteras.

Var du hittar allt detta? Givetvis på sidan www.foteviken.se. Inget kan vara lättare än att hitta till vårt digitala, internationella fönster som är öppet mot hela världen. Och du som vill hålla dig mera direkt uppdaterad om vad som händer på Fotevikens museum sänder bara över ett e-mail till viking@foteviken.se så kommer du med i vår speciella utskickslista över nätet.

Resan till Borre

Den stora vikingamarknaden i Foteviken hade just avslutats. Redan dagen efter packades bussen och en grupp vikingar från reservatet gav sig ut på en resa norrut. Målet för färden var Borre i Vestfold beläget vid Oslofjordens västsida.

Resan gick i kunskapens tecken och var även ett inslag i det stora Malmö Koggprojektet. För att projektet med koggarna i Malmö ska kunna genomföras på ett bra sätt är det av avgörande betydelse att deltagare har gedigna kunskaper i olika senvikingatida och medeltida hantverkstekniker. Man måste också lära sig att umgås i dessa hantverksskretsar.

Än så länge är det ju mestadels vikingatid som gäller vid sådana här sammankomster men med rätta vinklingar kan i framtiden även medeltiden profileras på detta sätt. Ett utmärkt tillfälle att få utbildning i forna

tiders hantverk var att delta i de seminarier som anordnades i Borre. Under veckan erbjöds kurser i järnsmide, pilbågstillverkning, bronsgjutning, kamtillverkning samt sång och musik med därtill hörande instrumenttillverkning.

Några dagar senare var det dags för oss, dvs Björn och undertecknad, att sätta kurs mot Borre. När vi väl hade parkerat bilen utanför området, slagit upp vårt tält i plastcampen och bytt om, så var vi åter tillbaka i historien.

Lägerplatsen låg naturskönt inbäddad i grönska nere vid fjorden. Borre är en plats som i sig rymmer mycket forntida historia, med sina berömda gravhögar. I mitten av förra seklet grävdes resterna av en båtgrav fram i en av högarna. Fynden från graven har sedan fått ge namn till den vikingatida konststil som kallas "borrestilen".

Hantverksseminarierna följdes av några marknadsdagar. Dagens vikingar är, precis som sina förfäder en gång var, ett resande släkte. Många av de hantverkare som deltagit i Fotevikens marknad hade nu slagit upp sina tält och bjöd ut sitt hantverk i Borre. Återigen sammanstrålade historiskt intresserade människor från hela norra Europa.

På marknadsområdet rådde liv och rörelse och det kom många intresserade besökare, men publiktillströmningen var dock betydligt mindre än vad man kunnat vänta. Kanske ett resultat av alltför bra väder, den första riktiga helgen med sommarväder.

Det var inte bara hantverkare och köpmän som funnit vägen till marknaden i Borre. Musikanter, gycklare och fighters hade också sökt sig till denna mötesplats. Bakom ett skyddande staket utkämpades olika strider mellan de beväpnade grupperna. En form av tävling var en slags allas kamp mot alla, där antalet kämpar ständigt decimerades ända tills en slutlig segrare kunde blicka ut över slagfältet. Han höjde armarna i en segergest, innan han skänkte de slagna livet åter så att de kunde vara redo för nästa strid.

På lördagskvällen bjöds det på gille och därefter ett lägerbål som varade till långt fram på småtimmarna. Det var något av en förtrollad och förtätad stämning denna kväll och natt. Runt lägerbålet satt alla vikingarna samlade i mörkret och ständigt fanns det någon som kunde träda fram och i det flämtande skenet från elden sjunga, spela, dansa eller berätta.

Sammantaget var det några fina marknads- och kursdagar som vi lämnade bakom oss då vi åter anträdde färden mot söder.

Birger Enoksson

Kocken Bengt Fredriksson i aktion i Borre.

Färd med norsk råsegelare

I oktober företog en grupp från Fotevikens Museum och projekt Malmö Kogg en studieresa till Norge. Huvuduppgiften med resan var att studera och segla "Gaia", ett replikbygge av Gokstadskeppet. Inför de framtida seglatserna med koggarna som byggs i Malmö måste vi nämligen få erfarenheter och kontakter med de skeppslag som kan konsten av råsegling av större skepp. Vi knöt också kontakter med andra skeppslag och delade ut flytvästar i gåva från Fotevikens Museum.

Med bil lämnade vi Fotevikens museum den 12 oktober. Efter att ha inhandlat proviant i Malmö gick färden norrut mot Göteborg. Här gjordes en avstickare till gruppen "Sällskapet Vikingatida skepp" där en kartong flytvästar levererades. Efter att ha intagit en fika fortsatte vi mot Hamburgsund för att leverera ytterligare flytvästar. Tyvärr fanns det inte några representanter på dessa två platser så flytvästarna anbringades på av Jan anvisade platser.

På väg mot Strömstad stannade vi vid Tanums museum vilket dock var stängt. Vi kunde däremot studera några hållristningar som fanns direkt utanför museet. Det blev även ett besök i bronsåldersbyn som är belägen bredvid Tanums museum. Från Strömstad avgick en färja mot Sandefjord i Norge. Båtfärden blev ordentligt gungig. Trots den starka vinden anlände vi till Sandefjord på utsatt tid, 22.00.

När landstigningen på norsk jord var avklarad uppsöktes vår kontaktperson. Han anvisade oss till en lämplig plats där det medhavda militärtältet kunde resas. Mats och Magnus försökte hitta ved medan vi andra reste tältet. Torr ved var näst intill omöjligt att uppbringa i området. Efter att ha rökfyllt tältet fick vi så småningom fyr i kaminen; tältet blev då snart varmare och vi kunde tillreda oss en välbehövlig fika. Under natten anlände ytterligare tre personer till tältet: Patrik, Rikard och Gull-Britt, de var alla från Stockholm och de ingick i vikingaskeppet Gymers skeppslag.

Nästa morgon vaknade vi redan under de tidiga morgontimmarna av att kylan gjorde

sig påmind. Kaminen hade slocknat och eldvakten sov så kylan utanför gjorde allt för att hålla oss kvar i de varma sovsäckarna. Efter frukost företog vi alla en studieresa till Gaia för att titta på det stora skeppets konstruktionsdetaljer. Därefter besöktes valfångstmuseet där en del skepp samt detaljer från sjö- och havsmiljöer i samband med valfångst var väl värda att studeras. En studieresa till gravhögen där Gokstadskeppet en gång hittades hann vi också med.

Vid 16-tiden, efter att mat och vila var avklarad, anlände vi till Gaia för att träffa några ur skeppets besättning samt några fler personer från andra svenska skeppslag. Dessa kom från Värmland och Ble-

kinge. Färden gick nu till Sjöfartsmuseet i Sandefjord. Väl där hälsades alla välkomna av Gaias hövitsman. Vi fick också se en intressant utställning där en smäcker "färing" ingick som huvudobjekt. Det blev en hel del intressanta diskussioner om olika skeppskonstruktioner samt mycket annat som gällde äldre skepp.

Så for vi åter ned till Gaia för att företa en seglat i fjorden. Med hjälp av en 57 hk Volvo Penta tog vi oss ut till havsbandet. Efter att ha vänt skeppet, hissades segel. Vinden fyllde 120 kvm segelyta och vi rörde oss med god fart, ca 6-7 knop, in mot Sandefjord. Vinden avtog emellertid längre in i fjorden och seglet hängde slappt. Motorn fick nu åter tas i bruk. Plötsligt lade den av; vi hade fått en hummertina i propellern. Då tinan kom upp i skeppet visade den sig tyvärr vara tom sänär som på betet. Den intrasslade linan gjorde det omöjligt att få igång motorn igen, så det blev att ta till årorna. Efter mänskligt slit under en timme kom vi till kaj. Vi från Foteviken och Malmö Kogg överlämnade flytvästar till Gaias hövitsman som mottog dessa med stor tacksamhet. Tillsammans gick stegen därefter till hamnkrogen. Här informerade och diskuterade vi med våra norska vänner om det kommande råseglar-seminariet i Göteborg våren 2000. Vi ser alla fram emot att träffas där.

Följande dag gjordes ett besök bland Oslos mera intressanta museer. Första stoppet blev Vikingashipshallen. Jan använde ett av sina gamla beprövade knep och fick samtliga kostnadsfritt in på museet. De enastående gravskeppen från Oseberg, Tune och Gokstad togs i beskådande, så också en av Gokstadfäringarna. Vi beslöt att denna möjligen skulle kunna bli ett utmärkt framtida replikbygge. Efter att även ha hunnit med ett besök på Sjöfartsmuseet ställdes kosan söderut igen

Ralph Thysell

FORNTID MÖTER FRAMTID

Av Carl-Erik Frantzén

I ett magiskt ögonblick passerade 2000-talet över 1300-talet eller snarare tvärtom, då 1300-talets kogg under kanonsalut passerade under Öresundsbron kl 12.01 söndagen den 14 augusti i år. Uppe på bron möttes samtidigt Danmarks kronprins med Sveriges kronprinsessa.

Men låt oss börja från början. Det är lördag kväll, telefonen ringer hemma hos mig.

- "Hej det är Björn. Har du och din fru något särskilt för er i kväll?". Sanningsenligt svarar jag att så inte är fallet.

- "Bra, då är ni välkomna om en timmes tid att mönstra ombord på en Hansakogg från Bremenhaven, under befäl av Kapitän Werner Raschdorf. Hon ligger nere i Falsterbokanalerna. Fotevikens Museum bjuder på kräftor med tilltugg!".

Sagt och gjort. Vi stegar över plankan ombord på koggen där vi möts av Björn och Kapitän Raschdorf och hans besättning på 10 personer. Tillsammans med besättning, personal från museet och gäster var vi ca 40 personer som avnjöt sällsynt goda kräftor en underbar sommarkväll i en sjöhistorisk miljö från 1300-talet. Det måste ha varit första gången som en Hansakogg logerat ett kräftparty!

En mycket lyckad afton med intressanta samspråk med både besättning och övriga gäster.

- "I morgon avseglar vi till Öresundsbron, avfärd kl 10.00", var Björns avskedsord.

Morgonen den 14 augusti lämnade vi kaj strax efter kl 10.00. Vädret var soligt och sjön låg lugn och stilla som ett sammets-täcke. Besättningen hissade det stora seglet och i lätt medvind under salut av vår skeppskanon gav vi oss ut på Öresund. Vi var inte ensamma på havet denna dag. Massor av segelbåtar, motorbåtar, kanoter och andra primitivare farkoster ledsagade oss ut under ivrigt fotograferande.

Det var ett rent nöje att få bevittna gammalt sjömanskunnande med hissande och

halande av segel. Jag beslöt mig för att göra en inspektionsrond ombord för att kolla den ålderdomliga navigerings- och styrutrustning. Döm om min häpnad när jag tar Herr Kapitän på bar gärning med att i sin styrhytt lägga ut skeppets kurs med hjälp av hypermodern utrustning. Den sista illusionen försvann när jag såg att han kunde röra det stora tunga rodet med hjälp av en finurlig dold joystick uppe på kommandobryggan. Härifrån kontrollerade han även koggens hjälpmotor! Trots besvikelsen över att allt inte var genuint 1300-tal måste jag uttrycka min beundran över hur skickligt man smugit in den moderna tekniken i det gamla historiska skeppsbygget.

Många arbetstimmar har lagts ner på denna koggkopia av ett stort antal ideellt arbetande entusiaster. Kaptenen berättade bl.a. att han var den ende riktigt utbildade sjömannen. Dom andra var bara amatörer! Det var kanske därför som han på sitt visitkort kallade sig "Surveyor".

Avsikten var att vi skulle passera under Öresundsbron prick kl 12.00. Vi var ute i god tid och fick därför dreja bi strax innan bron. Jag tyckte att vi hade många båtar runt om oss redan vid starten men det var intet mot vad som mötte oss vid bron. Det mesta som kunde flyta hade denna dag satts i sjön. Förutom alla fritidsbåtar fanns det den reguljära trafiken till Tyskland och

Danmark samt ett antal arbets- och lastfartyg. Havet formligen kokade av den väldiga trafiken. Alla lämnade väg för den stora koggen, som i ensamt majestät gjorde sin uppvaktning av bron med ett flertal salutskott från skeppskanonerna.

Bron är ett otroligt imponerande byggnadsverk, som ses på långt håll både från land och hav. I förhållande till bron verkar det mesta litet, t.o.m. "Svanen" såg ut som en liten segelbåt. Det var en mycket speciell känsla att segla under bron och blicka upp mot dess mäktiga valv. Ett bättre sätt att konfronteras med denna skapelse kan knappast tänkas. Det var i sanning ett historiskt ögonblick för oss alla ombord på den gamla Hansakoggen! Ett härligt minne att ta med sig och berätta om!

Den fortsatta seglatsen in i Malmö hamn var odramatisk. Vi lade till längst in vid

Hjälmarkajen, där vi mötte en annan historisk relik, ett gammalt SJ-tåg med ånglok och 3-klassvagnar, som under Malmö Festivalen gjorde turer mellan Malmö Centralstation och Limhamn. Vi tog farväl av våra värdar och Hansakoggens besättning, som med Herr Kapitänen i spetsen avtågade till festivalens festvimmel i city, medan övriga deltagare åkte buss tillbaka till Näset.

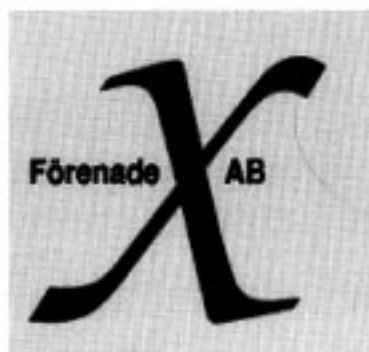
Avslutningsvis erinrar jag mig orden av Michel de Montaigne, "Its the journey that counts, not the arrival"

Tack för en underbar upplevelse!

Funderar ni på handel över Internet?

Besök:

på
www.uni-x.se
 eller
falsterbo.com

Förenade X AB presenterar:

Intershop Online

Programmet för handel på Internet!

- Snabb uppstart
- Paketlösningar
- Enkel administration

Eller RING 040-47 30 50 för ett möte!

Pappersgruppen

FADDER TILL LÅNGHUSET

LIONS
 för
Samhällsansvar
 och
Livskvalitet

LIONS CLUB RENG

Box 107
 236 23 Höllviken
 Tel 040-45 25 22

BESÖK GÄRNA LOPPIS I
 JÖRGENS LADA KÄMPINGE
 UDDA LÖRDAGAR 10 - 13

För säkerhets skull.
 Beställ boken!

Boken ger dig vägledning i frågor som rör larmanläggningar och säkerhet. Läs om installationer som spänner från enkla lägenhetslarm till säkerhets-och passersystem på Slagthuset i Malmö.

Boken kostar inget
 -men du sparar mycket.

Tel 040-21 10 30
 040-45 63 03
 Fax 040-21 42 30

Box 18034,
 200 32 Malmö
 Godkänd av Försäkringsförbundet

Tillbakablickar

Att rädda en båt

Vi sitter i Björns trädgård en vårdag 1988 och filar på ett manus. Under en paus i vårt intensiva tankearbete får vi en plötslig ingivelse att ge oss ut på en kort expedition till ett fornfynd i vår omedelbara närhet. Vi beger oss sålunda iväg till Falsterbo Museum för att återse Falsterbobåten, som vi inte sett sedan barnsben. En båt som inte är obekant för experterna, men ändå för en förvånansvärt undanskymd tillvaro med tanke på hur pass få bevarade skepp det finns av så hög ålder.

När vi kommer in i museets skeppshall möter vi Falsterbobåten där den ligger rekonstruerad och uppmonterad på en stålställning som ska visa skeppets ursprungliga form. Bakgrunden till fyndet är intressant. Det börjar en höstdag 1932 då kapten Eklund vandrar längs stranden i Falsterbo och upptäcker vrakrester som frigjorts efter den svåra höststormen. Det visar sig att fyndet innehåller betydligt mer av skeppet än vad man vid en första anblick kunnat ana. Skeppsdelarna tas om hand och får ligga lagrade i tång i femton år innan det är dags för rekonstruktionen som görs under Harald Åkerlunds ledning. 1947 monteras resterna av skrovet på en stålställning och exponeras i museet.

Men hur är egentligen tillståndet för Falsterbobåten? Vi känner en viss oro över hur detta skeppsfynd ska kunna bevaras i framtiden. Våra farhågor bekräftas då vi tar kontakt med ordförande i Falsterbonäsets Museiförening Stellan Carlsson och experterna från Malmö Sjöfartsmuseum. Det blir idel bekymrade minner och diskussioner om vad som inte gjorts men borde göras.

Falsterbobåten har aldrig fått en adekvat konservering och håller på att sönderfalla och pulvreras. Vidare har monteringen på stålkonstruktionen många lösa delar. Formen på skeppet med de insvängda för- och akterstävorna verkar inte ha haft sin

motsvarighet i verkligheten. Falsterbobåten är daterad med en C-14 datering till ca 1100. Det hade nog varit idé att göra en dendrokronologisk datering för att få en säkrare tidsbestämning. Ett skeppsfynd är mycket känsligt för luftförhållanden. Den nuvarande bostaden för Falsterbobåten lämnar en hel del övrigt att önska. Här är alltför stora växlingar i temperatur och luftfuktighet.

Vi ställer oss frågan vad SVEG kan göra för insatser för att rädda Falsterbobåten undan förgängelsen och kommer fram till att en väg kan vara att skapa opinion och försöka påverka berörda myndigheter att ställa medel till förfogande. Vi bestämmer oss för att göra en film där vi visar Falsterbobåtens kritiska tillstånd och anger vad som bör göras.

I juni månad spelar vi in filmen där vi intervjuar såväl museiföreningens ordförande som Sjöfartsmuseets experter. Vi konstaterar att åtgärderna redan borde varit gjorda igår och att det måste anses som ett rimligt krav att vi kan bevara våra fornlämningar.

Filmen använder vi vid ett flertal tillfällen för att väcka opinion för att inte Falsterbobåten bara ska försvinna i all stillhet. I samband med det arbetet väcks tanken på att skapa ett museum där Falsterbobåten kan exponeras på ett mer publikt och ändamålsenligt sätt. Ritningar görs, med idén att museet ska ha formen av ett vikingatida långhus där skeppet kan visas upp på ett bra sätt. Det ska vara ett växande museum där fler vrakfynd kan rekonstrueras och ställas ut för allmänheten. Redan

Ett unikt foto om än suddigt, Falsterbobåten under tillvaratagande på stranden.

finns ju ett vrak som ligger i konserveringsbad i Sjöfartsmuseets källare. Det togs upp vid undersökningarna av Foteviksspärren 1982. Med tanke på att farvattnen utanför Falsterbohalvön kan beskrivas som en veritabel skeppskyrkogård kan vi för vårt inre se bilden av ett museum med oändliga utvecklingsmöjligheter. Vad vi ser är en motsvarighet till Vikingaskeppshallen i Roskilde.

Vi tar med vår film till ett sammanträffande med Vellinges kommunalråd Göran Holm för att utröna om det finns intresse från kommunens sida för våra planer. Till vår glädje kan vi konstatera att så är fallet och att Göran Holm lovar att fundera vidare på våra förslag.

Falsterbobåten öppnar ett nytt kapitel i SVEG:s historia. Filmen och museiplanerna leder oss in på det marinarkeologiska spåret. Man kan säga att mötet med fyndet som gjordes i strandkanten 1932 leder oss ut till de förrådiska sandrevlarna runt Näset och blir startpunkten för de kommande årens marinarkeologiska undersökningar. Falsterbobåten kan också ses som en startpunkt för de museiplaner som nu har förverkligats genom Fotevikens Museum och Vikingareservatet. Ett fruktbart samarbete mellan tre parter tar sin början; Föreningen SVEG, Vellinge kommun och Falsterbonäsets Museiförening, det triumvirat som ett antal år senare ska konstituera Fotevikens Maritima Centrum.

Birger Enoksson

Bilder av båtbygge

Mischa Naimark från Ryssland bygger en s.k. "sydd" båt på Fotevikens Museum efter uråldrig teknik som fortfarande praktiserades i vissa delar av nordvästra Ryssland på 1920-talet.

Pierre

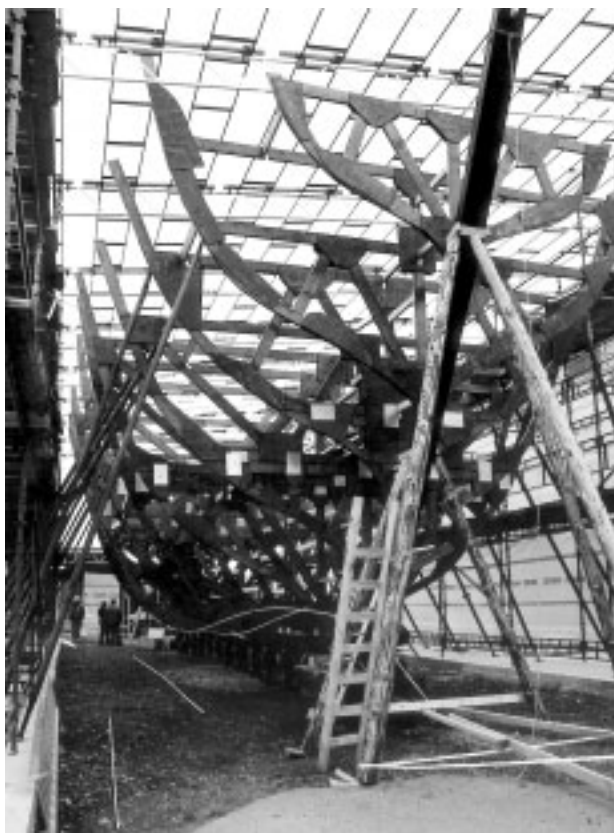
En vän har lämnat oss

Pierre Johansson såg fram mot 2000-talet och sitt 30 åriga levnadsår. Men så blev det inte. När vi på Fotevikens Museum en måndagsmorgon möttes av budskapet att han hastigt lämnat oss kändes allt så överkligt. Det finns en stor saknad hos oss alla. Pierre var med sitt glada och tillmötesgående sätt en person som alltid ställde upp och som blev respekterad. Som skicklig hantverkare var han alltid villig att dela med sig av sina kunskaper i smedjan, vid täljbocken eller i snickeriet.

Redan första dagen du kom till Foteviken anammade du de rätta historiska vingslagen; du kom att bli ett naturligt inslag i vikingareservatets miljöer. Under många av de resor som vi alla på Foteviken och i projektet Malmö Kogg gjort i år har vi tillsammans kunnat uppleva nya historiska miljöer. Vi blev ett sammansvetsat team.

Pierre, du har lämnat ett stort tomrum och stor saknad hos alla arbetskamrater på Fotevikens Museum.

Björn

Koggen tar form på skeppsvarvet i Malmö. Projektet MalmöKogg har nu fått ett imponerande skeppsskrov som blickfång.

The Winning Team

Nu över 370 segrar inom FORMEL 1

EAGLE F1
by Goodyear
Superdäck utvecklat från regndäcken för Formel 1 med enorma vägegenskaper.

EAGLE TOURING
by Goodyear
Mycket tyst och bekvämt högrestandarddäck

GOODYEAR - The Winning Team

Vikingamarknaden 1998 är en cd-rom-skiva om den stora vikingamarknaden på Fotevikens Museum sommaren 1998. Pris 45:-.
Beställes via telefon 040 - 45 68 40.

VI HÅLLER SYDSVERIGE RULLANDE

HOS OSS KAN DU ALLTID SE OCH PROVKÖRA SENASTE NYTT FRÅN VOLVO OCH RENAULT
Välkommen till Sydsveriges största bilvaruhus - med allt under samma tak

bilpa
VOLVO RENAULT

Jägersro 040-31 10 00, Lund 046- 18 18 00, Trelleborg 0410- 547 00

Om vikingarna haft möjlighet hade dom säkert hämtat hem högklassig plywood från såväl Vinland som Gårdarrike.

Nu gör vi det istället!

WIWOOD
PROFFS PÅ SKIVOR - FÖR BYGGE & INDUSTRI

Våra skivor finns hos alla kreativa bygghandlare

Föreningen SVEG (Scandinavian Viking Explorer Group), den ideella föreningen bakom Fotevikens Museum och vikingareservatet, går nu in i 2000-talet.

Föreningens verksamhet sträcker sig tillbaka till mitten av 80-talet. Det huvudsakliga engagemanget har varit marin inventering, skepp- och skeppsbygge samt hantverk. Av de drygt 300 medlemmarna har många varit med från starten.

Nu när vi varit med och skapat den kulturhistoriska plattformen Vikingareservatet känner vi oss mogna att ytterligare utveckla och förbättra föreningens verksamhet och skapa ännu fler möjligheter för föreningens medlemmar.

Välkommen som medlem i föreningen SVEG

Självklart försöker vi med samma iver och beslutsamhet som tidigare lägga ner krafter på inventering och sökning efter maritima lämningar i havet och på land. Vi har emellertid också insett att uppbyggnaden av Vikingareservat på Fotevikens Museum har skapat en ny dimension för kulturhistoriskt intresserade. Allt fler besökare vill delta i de kurser i vikingatida hantverk som anordnas och allt fler vill aktivt delta i det vikingatida livet med hantverk, hus och båtbygge.

För att skapa ännu bättre förutsättningar för SVEG har styrelsen därför beslutat följande:

Alla Sveg medlemmar får från och med år 2000 fritt inträde till vikingareservatet (gäller dock inte speciella arrangemang som "Vikingamarknaden" och "Slaget vid Foteviken").

Ett antal aktiva grupper med suppleanter i styrelsen har skapats:

Hantverksgruppen som arbetar med levande historiskt hantverk.

Musikgruppen som med tidsenlig sång, musik och dans förgyller sin egen och andras tillvaro.

Skeppslaget som seglar vårt vikingaskepp Erik Emune.

Kampgruppen som utövar vikingatida kampsporter.

Bågskyttegruppen där pil och båge är den gemensamma nämnaren.

Dessa grupper går tillsammans under vikingabeteckningen "Skanerna" som för det stora odjuret i SVEGs logga som sin symbol. Kampgruppen, som tidigare har levt under namnet "Halvdanerna" har dock även i fortsättningen kvar sitt gamla namn.

Alla intresserade Svegmedlemmar kan vara med i dessa aktiva grupper. Under vinterhalvåret samlas de olika grupperna på vis-

sa onsdagskvällar för att bedriva sina intressen internt eller med de andra grupperna. För nybörjaren finns här möjligheter att få hjälp och idéer på hur man sy sina egna kläder, göra sig en kista, sjunga och spela, träna kampsporter eller jobba och segla med skeppet Erik Emune.

På sommarhalvåret utökas aktiviteterna till att innefatta även helgerna med kurser i hantverk, seglingsutflykter, leva i byn, dra i viking till andra spännande länders marknader och arrangemang. Självklart är det inte obligatorisk närvaro på dessa sammankomster; du kommer när andan faller på.

Styrelsen har dessutom tagit beslutet att även andra "vikingar" och vikingagrupper runt om i Europa, förutom "Skanerna" och "Halvdanerna", ska få möjlighet att utnyttja föreningen SVEGs förmåner och aktivt kunna leva och medverka i Vikingareservatet och i föreningens aktiviteter. Vi har därför försökt göra det lättare och säkrare för alla som vill delta i historiska evenemang. I medlemsavgiften ingår en försäkring som ger ett skydd för medlemmen och dennes familj när han/hon/de är med i föreningens aktiviteter i Vikingareservatet samt på resa till och från Fotevikens Museum.

Vi arbetar också med bensinbolag för att få fram en rabatt som ger medlemmen billigare drivmedel och därmed billigare resor till Foteviken.

Båt- och flygbolag och framöver brobolag ingår också i den målgrupp som vi arbetar på att etablera kontakter med. Vi hoppas här kunna erbjuda rabatterade priser för Svegmedlemmen när ett giltigt medlemskort visas upp.

Som besökande eller gästande "viking" i Vikingareservatet behöver du inte vara medlem. Vill du däremot bo, leva eller nyttja vikingareservatets alla möjligheter är dock detta i framtiden ett krav. Även som inbjuden hantverkare eller medverkande i arrangemang måste du från och med 2000 vara medlem i vår fina förening, detta inte minst för att du ska ha ett försäkringskydd.

*Om
skåneboken*

FOTEVIKENS MUSEUM
Box 82, 236 22 Höllviken
Tel: 040-456840 Fax: 040-455507
info@foteviken.se www.foteviken.se

Ansvarig utgivare:
Sven Rosborn

ISSN 1401-2685
